

KULTUR

TIPS OSS! 33 34 57 77

E-post: red@oyene.no

Nett: www.oyene.no

Facebook: facebook.com/oyeneavis

PÅ JAKT ETTER

SPOR: Her søkes det etter spor fra en annen tid på jordene ved Ekenes.

FOTO:

KULTURARV I VESTFOLD

– Polfareren har narrens rolle. Han har ingen forpliktelser, han er ikke politisk

Den ensomme polfarer

I kveld står Geirr Johnson nesten alene på Papirhusets scene i Tønsberg. Da er det premiere på hans nyskrevne stykke «Den siste polfarer». Men det er neppe den type polfarer som du umiddelbart tenker på.

SVEN OTTO RØMCKE
red@oyene.no
416 98 620

Det er en monolog der Johnson ser livet gjennom øyene til den siste polfarer. Og med polfarer mener han en som flittig besøker underetasjen på Farmandstredet. Der gjør han innkjøp av flytende livshjelp i blankt og brunt.

Når vi skriver nesten alene, er det fordi det er én til der. I halvmørket bak på scenen står en musiker og spiller, og av alle ting, kontrabass. Det er den erfarne bassisten Terje Støldal. Med lekne fingre på stramme strenger støtter han den lett ustøe polfareren under hele forestillingen.

Åpnet festspillene

Det er ikke første gang Geirr Johnson framstiller en person litt på siden av samfunnet. Men det er første gang han gjør det alene. Før var det alltid med vennen og scenekollegaen Dan Robert Thorsen, og av og til Odd Børretzen. Men Odd Børretzen gikk bort i 2012. Og for Dan Robert Thorsen gikk tepet ned for siste gang i 2016.

– Det begynte i 1993. Dan Robert og jeg hadde spilt Bellman i teltet på brygga. Nå hadde vi lyst til å gjøre noe helt annet. Det ble til at vi tok utgangspunkt i en bok med revyviser fra barndommen. Så fikk vi Frank Lie med på laget. Da ble de to polfarerne, Karl Johan og Evensen, skapt. Vi spilte dem i 1997 på Papirhuset og så i 1999 nede i det som etter hvert ble Foynhaven. Så kom 2002, og vi ble hovedattraksjon under Vestfoldfestspillene og var med på åpningsforestillingen. Da hadde vi Odd Børretzen med på

laget, og med ham kom navnet Polfarerne. Vi fikk små opptredener, med utdrag fra forestillingen, på seminarer og andre tilstelninger. Det var i perioder en ganske stabil inntektskilde.

Deler gjerne ære

Geirr Johnson utmerker seg ved at han hele tiden vil trekke inn andre i fortellingen og dele ære med dem. Frank Lie og Dan Robert Thorsen er allerede nevnt. Derfor vil han gjerne ha med Lars Martin Myhre. Han har hele veien betydd mye. Og Sturla Berg-Johansen, som det straks kommer mer om.

– I 2016 fikk vi til en siste forestilling med polfarere her på Papirhuset. Da var Dan Robert så dårlig at vi så hvilken vei det gikk. Dan Robert så det selv, og han sa at om jeg ville ta dette videre, var det opp til meg å finne en ny makker. Men hvem skulle det bli? Det var ikke så lett å finne en ny. Da gikk det et lys opp for meg. Dette her skal jeg gjøre alene! Nå har jeg skrevet en helt ny forestilling, som ikke er avhengig av den gamle. 95 prosent av stoffet er nytt, men noe av det gamle ligger i bakgrunnen. I denne forestillingen blir publikum mer kjent med rollen. En annen ting er at mye av det gamle revymaterialet er gått ut på dato. Det er så til de grader datostemplet, at det til og med kan fremstå som rasisistisk.

Gammel venn som regissør

– Polfareren har narrens rolle, sier Johnson. – Han har ingen forpliktelser, han er ikke politisk bevisst, han er undrende og frittalende. Han har en stolthet i seg, og han er ikke noen stakkar. Polfareren går ikke rundt og føler seg mindre sammenlignet med alle som har et såkalt vellykket liv.

I materiellet som følger forestillingen, står Sturla Berg-Johansen som regissør. Hvordan har det seg at han fikk ansvar for regien?

– Vi er gamle venner, og vi har fulgt hverandre fra før han ble den han er nå. Han er dyktig, og han har den riktige gløden. Så vi tok en prat en dag. Jeg presenterte ideen, som bare var

løse tråder, og spurte om han ville være med på den reisen. Det ville han.

Han har vært en god og viktig sparringspartner. Han har bidratt til et manus som er stramt og presist. Og han har brakt inn det elementet av letthet som skal til i en forestilling som dette. Vi vil jo underholde.

Frihet til å leke

Geirr Johnson gjentar flere ganger at det er et hovedmål å underholde. Og når Øyene forsøker seg med at det kanskje er et mål å si noe om det allmennmenneskelige, gjentar han det med å underholde. Men når vi presser ham litt, sier han sørgmodig: – Jeg er fryktelig bekymret for verdensfreden og bekymret for miljøet. Jeg blir nesten sjokkert når jeg ser rundt meg.

Og da viser det seg etter hvert at den gjenværende del av polfarerne vil noe mer enn å underholde. Han vil minne oss om noe viktig.

– Det underliggende er at den du ser på gaten er et menneske, på lik linje med deg og meg. Ingen er for liten, og ingen er for stor. Hvis du ikke har en plan for et bedre samfunn, og har alle med deg, er noe galt. Er det ikke en kvalitet i seg selv bare det å være et menneske? Det handler om friheten til å leke. Friheten til å ha det fint. Vi trenger ikke å plage hverandre.

Leter i historien

Deler av inspirasjonen ligger nok fortsatt et stykke tilbake i tid. Polfarerne, i den grad de finnes, har ikke lenger faste steder i byen, slik de hadde før. Men vi finner dem i Stoltenbergparken, der er de nesten fastboende, og på kafeen hos bymisjonen og hos Frelsesarmeen.

Også på andre områder ser han bakover i historien på jakt etter inspirasjon. Han elsker Helan og Halvan, Buster Keaton og Charlie Chaplin. De skapte figurer som er utafør. Johnson passer på å minne Øyenes utsendte om at han bør gå på YouTube og se det han kan finne med Helan og Halvan. Det er ikke bare slapstick, det er intelligent satire.

TEIE-GUTT: Geirr Johnson har bodd på Nøtterøy store deler av sitt liv. Han sier Færder kommunes kulturpris i 2018. Her sitter han foran plakatveggen i garderoben RØMCKE

Av norske forbilder har han Arvid Nilsen og Leif Juster. Nattklubbverten og artisten Einar Rose hadde også noe av den funksjonen. Og Oluf. Alle var de fri og ikke helt til å regne med. Dermed kunne de kommentere det de ville.

Ikke alene om å være alene

Med seg på veien har Geirr Johnson erfaringer som psykoterapeut og andre oppgaver innen rus og psykiatri gjennom en 20-årsperiode. Det var nyttig og nødvendig.

– Du kan ikke leve av teater i Tønsberg, og Vestfold er et lite fylke i et lite land. Da er det nyttig å være steder der du møter folk på grunnfjellet.

Du får høre historier som veldig få hører. Du lærer mye av å

møte mennesker på kanten, som du ikke tror du kunne fungere sammen med. Da har jeg gang på gang oppdaget hvor mye mennesket har å bidra med. Hvor mye de historiene finner gjenklang hos meg. Det handler om menneskemøter, fordi menneskemøter kan bekreftede at vi ikke er alene. Og at vi ikke er alene om å være alene.

– Jeg tenker kontrabass

Men så var det bassen. Hva har en bass å gjøre på en teaterscene i et stykke om en lokal polfarer?

– Jeg skulle ha med et instrument, men jeg hadde lyst til å bruke noe annet enn piano. Da konfererte jeg med Sturla og med Lars Martin og med Frank. Jeg gjennomgikk hele manuset

Nei, denne maskinen kjørte ikke opp skispor

Det kan se ut som en løypemaskin er i farta her på jordet på Ekenes, men kjøretøyet har blitt brukt til noe helt annet.

TOR ASLESEN
tor@oyene.no
416 98 620

Det er nemlig Norsk institutt for kulturminneforskning som har tatt turen til Nøtterøy-jordet, og de er ikke så opptatt av skispor, men spor fra en helt annen tid.

Det beltedrevne kjøretøyet du ser på bildet har en georadar montert og dette er starten på en arkeologisk registrering, forteller Kulturarv i Vestfold fylkeskommune på sine facebook-

sider.

Veiprosjekt

Så hva er grunnen til at de holder på akkurat her, lurer du kanskje på?

Jo, det skyldes at man i Statens vegvesen for tiden jobber med å vurdere fire alternativer for en lenge etterlengtet rundkjøring som skal bygges her.

- Og for å avgjøre hvordan man skal bygge krysset, er det nødvendig med mange avveininger, opplyser Kulturarv.

At det ligger tonnevis med snø på jordet når undersøkelse gjøres, er faktisk bare en fordel.

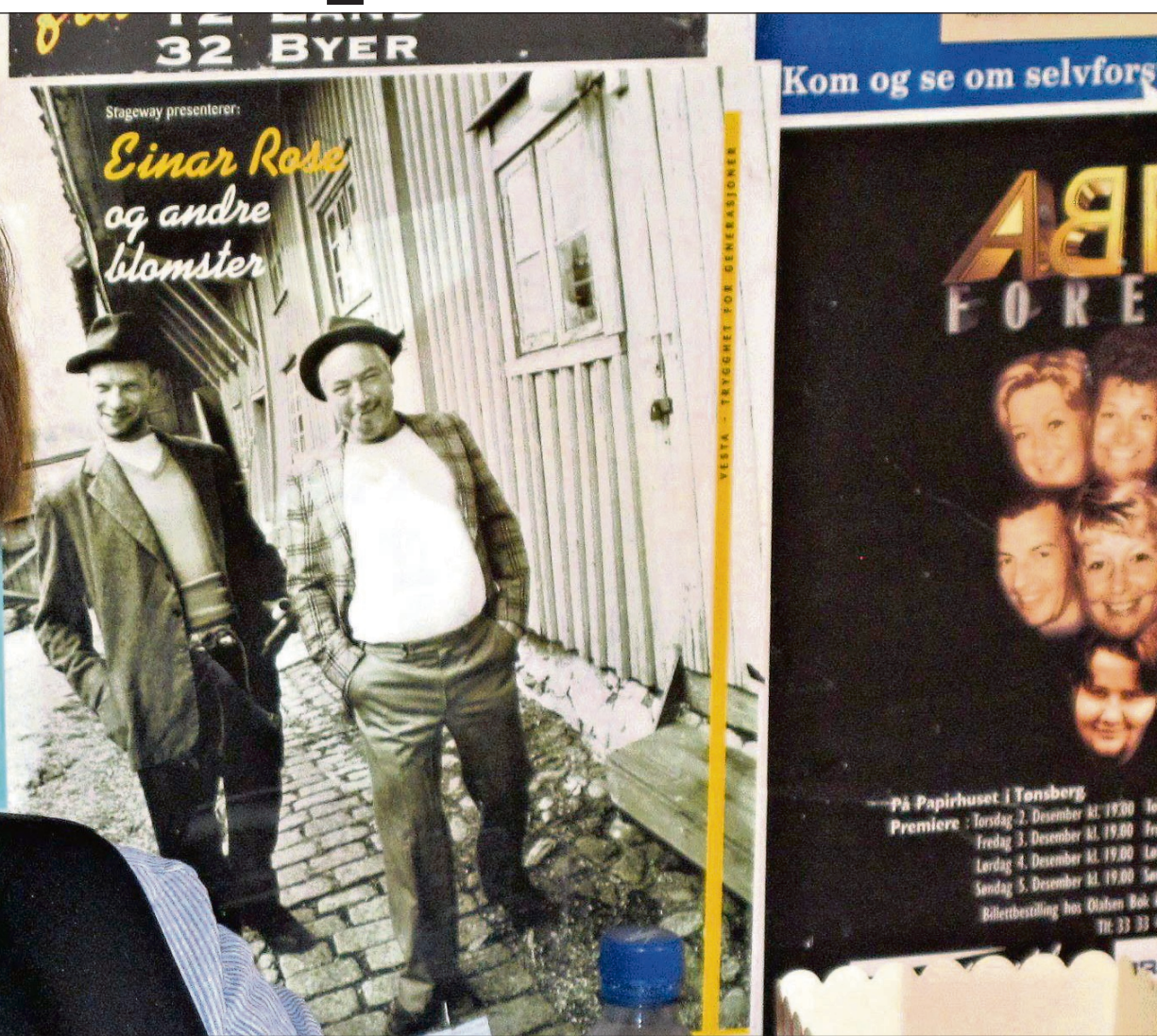
- Jordene er pløyd, så uten snø ville det vært umulig å kjøre her, opplyses det.

Dataer må tolkes

Arkeolog Monica Kristiansen bruker bare noen timer på å kjøre over området på fire sider av krysset, så må dataene tolkes og rapporteres til veivesenet og til Kulturarv.

- Så kan vi planlegge hvilke oppfølgende undersøkelser som vil behøves for å sikre mulige kulturminner, med minst mulig inngrep, opplyses det.

bevisst, han er undrende og frittalende i Papirhuset

han er ekte Teie-gutt og omtaler Nøtterøy som hjemtraktene sine. Derfor syntes han det var veldig hyggelig å få på Papirhuset. Til høyre for ham ser vi en plakat der han er sammen med Dan Robert Thorsen. FOTO: SVEN OTTO

med Lars Martin.

«Jeg tenker kontrabass», sa han. Og jeg hadde allerede tenkt på Terje som musikalsk leder. Da var løpet lagt. Det ble bass. Det fantastiske med det instrumentet, er at det gir luft til historien og løfter den fram på en unik måte.

Terje er en fantastisk fyr å jobbe med, og han har vært med på mye sammen med Lars Martin. Jeg hadde ikke vært der jeg er i dag uten Lars Martin og Frank, sier han og legger til at alle er avhengig av at noen ser deg og gir deg muligheter.

- De så meg og ga meg muligheter. Det gjorde også Odd Børretzen.

McMurphy - viktig rolle

Har så Geirr Johnsen noen idealer utenfor Vestfolds grenser?

Da går han langt for å svare. Både i uttrykk, sjanger og geografi. Etter at han har tenkt lenge, kommer det:

- Marlon Brando, Al Pacino, Dustin Hoffman og Johnny Depp, men det er så mange bra, sier han og legger samtidig vekt på at det alltid dreier om en godt fortalt historie.

- Jeg ramler veldig fort av hvis jeg ser at det er mye venstrehåndsarbeid.

Om egne roller sier den erfarne Thesbi-skuespilleren at han har vært heldig og fått spille mye spennende. Men øverst på listen står nok Shakespeare-rollene Ariel i «Stormen» på Fjærholmen 1994 og narren Puck i «13. dag - eller hva som helst» i Thaulowhullet i 2018. Og ikke forglemme rollen som McMurphy i Thesbiteatrets

oppsetning fra 1996.

Døren lukkes og åpnes

- Hvem har det gledet deg mest å stå på scene sammen med?

- Dan Robert. Vi var som et gammelt ektepar. Frank og Lars Martin er det en drøm å samarbeide med. Lars Martin løfter deg opp og får deg til å skinne. Og Frank har vært en utrolig lekpartner på scenene, og så er han drømmeregissøren min.

- «Den siste polfarer» vises i kveld, fredag og lørdag. Men så lukkes dørene for forestillingen på Papirhuset. Hva skal du gjøre da?

- Da lukkes ikke dørene for «Den siste polfarer»! De åpnes. Jeg håper å få reise rundt med forestillingen, slik en polfarer skal.

REGISSØR: Sturla Berg-Johansen mener Geirr Johnson er en av distriktets beste skuespillere. FOTO: INGRID CIAKUDIA

Også polfarere har veiledere

Sturla Berg-Johansen har vært regissør for «Den siste polfarer». Han gir så godt som all ære for resultatet til Geirr Johnson, som har skrevet teksten og funnet velegnet musikk.

SVEN OTTO RØMCKE
red@oyene.no
416 98 620

- Jeg leste utkastet til Geirrs tekst og tenkte at her var det mye gull, og det er absolutt Geirrs prosjekt. Han har tatt stort ansvar både når det gjelder tekst og musikk, sier regissøren.

Samtidig innrømmer han at det skjer noe underveis når regissør og skuespiller jobber så tett sammen. Men grunntanken og hele ideen til Geirr

Johnson ligger til grunn.

- Stykket er muntert, men også til ettertanke. Det er en rik monolog. Jobben min er å se at den teksten Geirr har tenkt ut, også kommer fram når han står på scenen. Slikt er det så mye lettere å se fra utsiden, sier Sturla Berg-Johansen, som er svært glad for å få jobbe med denne forestillingen.

- Geirr Johnson og Dan Robert Thorsen var de to skuespillerne jeg så opp til da jeg selv begynte med teater. Jeg var riktig nok med i Tønsberg Amatørteater, men jeg skulde til Thesbiteatret, og spesielt til disse to.

Jeg har jobbet med Geirr før, men nå fikk jeg jobbe så tett inntil ham. Dan Robert er borte, og igjen står Geirr. Han er vårt distrikts kanskje mest erfarne skuespiller, og definitivt en av de beste.